

Mao Zedongin käsitys sodankäynnistä – ajankohtainen vai aikansaelänyt?

■ Marko Kauppinen

Kiinalaisen kommunismin kehittelijän Mao Zedong asema on kokenut Kiinan tavoin suuria muutoksia viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana. Kuolemansa (1976) jälkeen Mao on edelleen merkityksellinen paitsi Kiinan kommunistiselle puolueelle myös Kiinan kansalle. Hänet tunnustetaan Kiinan kansantasavallan perustajaksi ja eräänlaiseksi myyttiseksi johtajahahmoksi, jonka persoona ja luoma ideologia ovat kiinalaisen kommunismin legitimitetin perusta. Tämän lisäksi Maon vaikutus puna-armeijan yhtenä oppi-isänä on yhä voimissaan, millä saattaa olla oma merkityksensä myös uudelle suurvallalle.

Jokainen vuonna 1964 koottuun *Pieneen punaiseen kirjaan* (*mao zhuxi yu lu*) tutustunut muistaa todennäköisesti Mao Zedongin (s. 1893) kuuluisan lauseen ”poliittinen valta tulee kiväärinpiipusta” (*qiangganzi li mian chu zhengquan*). Samaisessa ideologisessa opaskirjassa todetaan myös, ettei kiväärinpiippu saa koskaan hallita Kiinan kommunistista puoluetta (tästä lähtien: KKP). Toisin sanoen Maon poliittisen taktiikan ydin suhtautui erittäin huonosti uhkailuun, koska uhkailevan tai ainakin kiväärillä osoittavan osapuolen tulisi aina olla KKP itse. Tätä periaatetta Mao noudatti kuolemaansa, vuoteen 1976 asti.

Kolme vuosikymmentä ”suuren ruorimiehen” poismenon jälkeen Kiinan tasavalta eli tavallisemmin Taiwan vietti 10. lokakuuta 2007 kansallispäiväänsä, jolla muistetaan Kiinan keisarinvallan kukistumista vuonna 1911. Samalla Taiwan piti pääkaupunkinsa Taipein kaduilla ensimmäisen sotilasparaatiinsa 16 vuoteen ja totesi juhlapuheessa presidentti Chen Shui-bianin suulla Kiinan sotilaallisen varustautumisen olevan uhka maailmanrauhalle. Vaikka Kiinan kansantasavallan (tästä lähtien: Kiina) ja Taiwai-

nin välinen jopa sotaisa retoriikka onkin ollut tavallista aina kommunistisesta vallankumouksesta (1949) lähtien, on yhä ajankohtaisempaa kysyä, minkälainen ideologia viime kädessä ohjaa nykypäivänä Kiinan kiväärinpiippua.

Virallisesti KKP pitää Mao Zedongin ”ajattelua” (*mao zedong sixiang*) edelleen varsinaisena ideologianaan, vaikka ”maoismia” onkin täydennetty vuonna 1997 Kiinan avautumisen ja markkinasosialismin arkkitehdin Deng Xiaopingin (1904–97) ”teorialla” (*deng xiaoping lilun*) sekä Hu Jintaoa (s. 1942) edeltäneen presidentti Jiang Zeminin (s. 1926) ”kolmen edustuksen periaatteella” (*sange daibiao*)¹ vuonna 2002. Riippumatta siitä, että Mao on Kiinan nykyisessä poliittisessa retoriikassa yhä enenevässä määrin pelkkä kuriositeetti, on hänen asemansa kansakunnan eräänlaisena myyttisenä isähahmona yhä voimissaan (ks. Kauppinen 2006; 2007). Kiinan sotilasmahdin kasvun sekä sitä seuraavien jännitteiden ja uhkakuvien vuoksi onkin syytä pysähtyä tarkastelemaan, minkälainen sotilaallinen agenda oli Kiinan kansantasavallan perustajalla ja puna-armeijan ideologisella isällä.

Sota politiikan muotona

Melkoinen osa Mao Zedongin kirjoittamista teksteistä käsittelee sotaa. Esimerkiksi hänen koottujen teostensa (*mao zedong xuanji*) lähes kaikki keskeisimmät kirjoitukset käsittelevät

1 Kolmen edustuksen periaatteen mukaisesti KKP:n tulee edustaa edistyneitä sosiaalisia tuotantovoimia, Kiinan kulttuuria ja enemmistön intressejä. Nämä periaatteet voidaan katsoa sisältävän myös taloudellisen tuotannon, kulttuurisen (lähinnä KKP:n määrittelemän) kehityksen ja poliittisen konsensuksen tai harmonian.

paitsi vallankumouksellista kamppailua myös sodan strategiaa ja vihollisen voittamista. Tämä ei tietenkään ole yllättävää, koska esimerkiksi *mao xuanin*² versio vuodelta 1960 käsittää ainoastaan kirjoituksia 1920–1940-luvuilta. Historiallisesti ne siis sijoittuvat aikaan, jolloin KKP:lla ei ollut todellista valtaa, vaan koko orastava poliittinen liike kamppaili vuoroin Kiinan tasavallan (tai Kuomingtangin) joukkoja ja japanilaisia miehittäjiä vastaan. Puoluetta vaivasi myös sisäinen valtataistelu, jonka keskiössä oli eripura tieteellisen marxismin ja pragmaattisen talonpoikaissosialismin välillä. Mao nousi kamppailun voittajaksi oikeastaan vasta 1945, jolloin hänen ”ajattelunsa” otettiin vallitsevaksi tulkinnaksi marxismileninismistä puolueen seitsemännessä kansankongressissa (ks. Kampen 1989). Maon voiton avaimet olivat olleet nimenomaan epätieteellisen ideologian suosimisessa ja maaseudun köyhiin massoihin perustuvassa politiikassa, jonka pääasiallinen päämäärä oli marxismi-leninismiin ”kiinalaistaminen” ja vallankumouksellisen talonpoika armeijan luominen. Sota oli Maolle siis mitä suurimmassa määrin politiikkaa, koska lopullinen poliittinen voitto edellytti aina kamppailua. Mao käytti sisällissotaa mahdollisuutena nousta valtaan ja poliittisena areenana, jossa tuloksellinen toiminta edellytti pysymistä kiväärinpiipun takana. Tästä syystä Mao myös hyökkäsi ennen oman valta-asemansa vakiinnuttamista avoimesti puolueen muuta eliittiä vastaan pyrkimyksenään saada jalansijaa KKP:n ideologisessa ja sotilaallisessa päätöksenteossa. Vallan saatuaan hän ei juuri sietänyt vastustusta.

Millaisena Mao sitten näki poliittisen pelikentän, jossa vallankumouksellista sotaa käytiin? Ensinnäkin tärkeäksi seikaksi nousee sodan

2 *Mao xuan* on kiinankielessä käytettävä lyhennelmä *Mao Zedong Xuanjista*, joka on Maon koottujen teosten virallinen nimi. Koottujen teosten varsinaisia osia on viisi ja niitä valvoo erityinen komitea. Merkityksellisesti kyseinen komitea päätti vuonna 1991 revisioida osat I–IV, kuusi vuotta ennen Deng Xiaopingin teorian lisäämistä osaksi KKP:n ideologista kaanonia (ks. Li 1995, 269–270). Vuonna 1978 valtaan nousseen Deng Xiaopingin mukaan Mao oli ollut ”70 prosenttisesti oikeassa ja 30 prosenttisesti väärässä”, minkä vuoksi myös koko Maon historiallista perintöä oli syytä tarkastella kyseisen periaatteen mukaisesti.

perustelu ja oikeutus, jota voisi kutsua myös sodan etiikaksi. Mao uskoi vakaasti marxilaiseen dialektiikkaan, jonka mukaan jokaisessa poliittisessä tilanteessa oli sekä ystävä että vihollinen³. Koska kaikki poliittinen toiminta viime kädessä kulminoitui tähän periaatteeseen, oli Maon ideologinen ajattelumalli aina legitiimi; ystävät, samanmieliset⁴, olivat siis yksinkertaisesti Maon kanssa samaa mieltä, kun taas viholliset puolestaan vastustivat häntä. Mao (1969, 443) itse käytti käsitteitä ”oikeutettu sota” (*zhengyide zhanzheng*) ja ”ei-oikeutettu sota” (*feizhengyide zhanzheng*), jotka muodostivat samalla vastaparin poliittiselle toiminnalle. Maolle vihollisen olemassaolo oli ehdoton edellytys myös poliitikalle, mikä puolestaan 1960-luvun valtataistelun lisäksi oli osaltaan aiheuttamasta Suuren proletaarisen kulttuurivallankumouksen (1966–76) aikaista anarkiaa ja poliittista vainoliikettä. Maon mukaan vihollinen ei koskaan varsinaisesti hävinnyt, vaan tietyt ”kontradiktiot” (*maodun*) säilyivät aina. Näin ollen poliittinen pelikenttä oli myös loputtomasti eskaloitava, jolloin varsinaiseen marxilaiseen utopiaan, kommunismiin, ei ollut pääsyä näköpiirissä. Hyvin kuvaavasti Mao käytti poliittisessa retoriikassaan juuri käsitettä *maodun*, jonka olemusta hän kuvaa

3 Tässä suhteessa Mao on yllättävän lähellä Carl Schmittin (1888–1985) teosta *Der Begriff des Politischen* vuodelta 1932. Schmittin mukaan ”eksistentiaalisesti erilainen”, riippumatta esimerkiksi kansalaisuudesta, oli yksinkertaisesti vihollinen; tähän kuuluisaan erotteluun Schmitti perusti myös ”vihollisen” ja ”ystävän” käsitteet. Toisaalta on huomattava, että Schmitt ei olisi suoranaisesti kannattanut ajatusta vallankumouksellisen (sisällis)sodan laista (*geming zhanzhengde guilü*), jonka Mao (ks. *mao xuan*, 154–158) formuloi poliittisia vihollisiaan silmälläpitäen, koska Schmittin voidaan katsoa halunneen pikemminkin valtiojohtoista konsensusta. Kuitenkin esimerkiksi vuoden 1949 jälkeen Maon toimien voidaan katsoa noudattaneen tietämättään Schmittin ”poliittisen” käsitettä.

4 Samanmielinen on tärkeä sana kiinalaisessa kommunismissa, sillä sana ”toveri” (*tongzhi*) tarkoittaa kirjaimellisesti ”samaa/yhtäläistä tahtoa”. Tässä yhteydessä on myös syytä huomioida Maon ilmiselvä vaikutus Jiang Zeminin kolmen edustuksen periaatteisiin, joissa korostetaan juuri konsensusta, minkä voidaan katsoa implikoivan sensuuria ja turhan kritiikin välttämistä.

teoksessa *Maodun lun* (suom. *Kontradiktioista*)⁵ vuodelta 1937 seuraavasti:

”Vanhassa sodankäynnissä käytettiin keihästä hyökkäykseen ja vihollisen tuhoamiseen sekä kilpeä puolustukseen ja itsensä säilyttämiseen.” (*Mao Xuan*, 156; suomennos M. Kauppinen)⁶

Näin ollen Mao omaksui marxismi-leninismiinsä varsin kamppailuhenkisen kontradiktion määritelmän. Toinen oleellinen huomio suhteessa Maon käsitykseen sodanolemukselta on ne strategiat, joilla itse sotaa käytiin. Mao (*mao xuan*, 220–221, 468–471) määritteli kaksi eroavaa taktiikkaa, joiden molempien tarkoituksena oli yhtä kaikki vihollisen neutralisointi: ”tuhoamissota” (*jianmie zhan*) sekä ”näännytämiskamppailu” (*pan xiaohao*). Siinä missä suora tuhoamistaistelu perustui vihollisen tappamiseen välittömän, voimakkaan hyökkäyksen turvin (lähinnä hyödyntäen miesylivoimaa), näännytämiskamppailu oli Maolle tapa *politikoida* sotaa. Toisin sanoen näännytäminen sodan yhteydessä oli keino saavuttaa omat tavoitteet ”oikeutetun sodan” keinoin; kun vihollinen ei enää kykene käymään omaa taisteluaan, se on pakotettu nöyrytymään ”toveriksi”. Maon tapa *politikoida* oli siis joko tuhota vihollinen tai pitää sitä kiväärinpiipun takana niin kauan, että sen voimat olivat kuluneet loppuun. Samanaikaisesti pyrkimyksenä oli tietenkin heikentää strategisesti vihollista siten, että se antaisi periksi ennemmin tai myöhemmin. Sodan ulkopuo-

5 *Kontradiktioista* on ironisesti ehkä Maon kaikkein kiistanalaisin teos, sillä se on kirjoitustyyliltään täysin erilainen suhteessa muihin tekijän teksteihin. Tästä syystä on esitetty myös epäilyjä siitä, kirjoittiko Mao kyseistä esseetä lainkaan (ks. Knight 1980, 641–668). Joka tapauksessa vuoden 1937 versiota on raskaasti revisioitu uudemmassa, vuoden 1952 versiossa; esimerkiksi vanhemmassa versiossa Mao käytti *maodunin* sijaan joskus termiä *yanjia*, vihollinen, joka entisestään alleviivaa hänen tapaansa ymmärtää materialistinen dialektiikka pelkkänä keinona oikeuttaa ideologinen kamppailu

6 Käytetyn esimerkin Mao oli puolestaan lainannut vanhasta kiinalaisesta Han Feizin kirjoittamasta tarinasta, jossa mies ylpeilee kykenevänsä valmistamaan kaiken läpäisevän keihään ja läpäisemättömän kilven. Myöhemmin mies joutuu vastaamaan kysymykseen, mitä tapahtuu kun nämä voittamattomat aseet kohtaavat toisensa. Seurauksena *mao*, keihäs, sekä *dun*, kilpi, muodostavat kiinan kielessä sanan ”kontradiktio”.

lella näännyttämisestä esimerkkinä toimii muun muassa ”ajatusreformi” (*sixiang gaizao*), jolla nimellä Korean sodassa kiinalaisten toimesta kehittämää ”aivopesua” (*xi nao*) yleisemmin kutsutaan (ks. Lifton 1967; Fairbank 1993). Kulttuurivallankumouksen aikaan reformin kohteeksi joutui lukematon määrä ihmisiä, joiden epäiltiin siirtyneen ”kapitalistisen tien kulkijoiksi” (*zou zipai*) tai vastavallankumouksellisiksi. Ihmisten rooliksi tässä ideologisessa sodankäynnissä jäi joustaa tai murtua.

Koska Maon näkemys sodan luonteesta on annetun kaltainen, varsinaiselle diplomatialle ei ollut sijaa. Sodalla oli siis joka tapauksessa annettu oikeutus, eikä itse taistelun toteuttamiselle ollut minkäänlaisia moraalisia esteitä. Näin ei myöskään ollut syytä vastustaa sodan taustalla vaikuttavia poliittisia tavoitteita, koska ne perustuivat universaalin ideologian suomaan oikeutukseen. Sodan yhtenä funktiona olikin toimia poliittisen vallankumouksellisuuden ja sen edustaman toiminnan kategoriana eli auttaa ihmisiä ymmärtämään politiikan sekä marxismi-leninismien oleellisin ydin: kamppailu. Maolle kamppailu oli ehdottoman tärkeä poliittinen käsite, kuin myös politiikan korkein päämäärä. Sodan kautta ihminen tuli yhdeksi vallankumouksen kanssa; tämän prosessin yhteydessä hänen kokemuksensa ja tietonsa täydellistyivät, koska jokainen sodan kokenut saattoi havainnollistaa käytännön tasolla marxismi-leninismien paikkansapitävyyden ja siten ”oikeutetun sodan”. Kiinan tapauksessa sota oli myös Maolle keino puhdistaa maata sitä kohdanneesta imperialismista, siirtää syrjään vallankumousta (eli lähinnä Maoa itseään) vastustavat ihmiset sekä tuhota vanhat feodaaliset yhteiskuntarakenteet.

Sota romantiikan muotona

Sota ei ollut kuitenkaan Maolle pelkästään kliininen taistelu poliittisesta vallasta. Sota – ja sen myötä myös poliittinen vallankumouksellisuus – oli Maolle seikkailu; romanssi, johon jokainen siihen osallistuva pyrki heittäytymään koko sielullaan. Northrop Fryen (ks. 1973, 187) ajatuksia mukaillen romanssi on reaali maailmassa

tapahtuva seikkailu, jonka osapuolina taistelevat sankari ja anti-sankari, jotka molemmat saavat romanssin edessä myyttisiä ominaisuuksia. Näin Maon ajatusmaailmaan kuului erottamattomasti ihmisen subjektiivisen tahdon korostaminen suhteessa esimerkiksi sotilaalliseen ylivoimaan, jonka yhtenä konkreetisoitumana oli Korean sodassa kiinalaisten vuonna 1950 suorittama yllätyshyökkäys materiaaliltaan ylivoimaista Yhdysvaltain armeijaa vastaan; vain reilu vuosi kansantasavallan julistamisen jälkeen Mao oli siis paitsi valmis aloittamaan sodan Yhdysvaltoja vastaan myös miestappioista piittaamatta varmistamaan voiton ideologisessa sodassa. Mao katsoi näin sodan lopputuloksen (eli lähinnä voiton) olevan erottamaton sodan poliittisesta päämäärästä (ks. Zhang 1995).

Oleellinen osa tämänkaltaista ideologista näkemystä on uhrauksien korostaminen ja suoraan verrannollisesti suurienkin tappioiden hyväksyminen. Koska Maon ajattelun yksi perusta oli dialektiikka, tarkoitti tämä sitä, että menestyksellinen sodankäynti oli myös oppimisprosessi. Toisin sanoen sotaa ei voitu käydä etukäteen paperilla, vaan jokainen yksittäinen taistelu omasi aina omat erityispiirteensä – aivan kuten vuonna 1982 Deng Xiaoping totesi ”sosialismin kiinalaisin erityispiirtein” (*zhonguo tersedo shehui zhuyi*) olevan vastauksen Maon jälkeisiin poliittisiin realiteetteihin Kiinassa. Uhrauksia oli pakko tehdä, jotta kansallinen hyvä saavutetaan laajemmassa mittakaavassa. Maon (*mao xuan*, 449–451) mukaan ”sankarillinen uhrautuminen” (*yonggan xisheng*), eli lähinnä uhrautuminen KKP:n puolesta, oli jaloinko, jonka ihminen saattoi tehdä. Samalla logiikalla Deng julisti olevan luonnollista, että myös sosialistisessa yhteiskunnassa osa ihmisistä rikastuu ensin, koska näin palvellaan kansakunnan etua. Maon tapauksessa jopa taloudelliset ”edistysaskeleet”, kuten pahoin epäonnistunut Suuri harppaus 1950-luvun lopulla, olivat sotilaallisen ajattelun läpitunkemia ponnisteluja, joiden tehtävänä oli osoittaa kommunistisen ihmisen ylivoimaisuus ja hengen voitto materiasta.

Sodan tavoitteet ja kaikki yhteiskunnallinen kamppailu olivat Maolle myös välttämättä julki-

sia. Koska sota oli Maon mukaan vain ”politiikan jatke” (*zhengzhide jixu*)⁷ ja hänen versionsa marxismi-leninismistä itsessään oli oikeutettu, oli kansan tehtävänä alistua sen edessä. Mao uskoi melko vilpittömästi massojen voimaan ja kollektiiviseen päätöksentekoon, vaikka varsinaista valtaa hänellä ei ollut mitään aikomusta jakaa. Viime kädessä Mao ei suvainnut eriäviä mielipiteitä, koska poliittisen toiminnan lopullinen päämäärä oli samanmielisyys, konsensus. Ominainen piirre tässä Maon toverillisuuden romantisoimisessa oli myös naisten poliittinen emansipaatio; naisten asema Kiinassa oli ennen ollut suurilta osin alistainen, mutta Mao nosti naiset poliittisiksi toimijoiksi, joiden tehtävänä oli niin ikään vallankumouksellisen eetoksen omaksuminen. Esimerkiksi vuonna 1961 Mao (1999, 74–75) kirjoitti runon nimeltä *Wei nü minbing ti zhao* (suom. *Rakastetut naisotilaat*) valokuvaan, jossa naisjoukko marssi kiväärillä olallaan valmiina taisteluun:

”Miten ylväiltä ja urheilta he näyttävätkään, kiväärin olallaan. Paraatikentällä, päivän ensimmäisessä hohteessa.

Kiinan tyttäret kauaskantoisine ajatuksineen,
He rakastavat taisteluun järjestäytymistä, eivät silkkiä ja satiinina.”

(Suomennos M. Kauppinen)

Ottamatta kantaa runon taiteellisuuteen, siitä käy kuitenkin selvästi esille, minkälaisena Mao näki ihanteellisen yhteiskunnan ja millainen rooli ihmisillä oli, sukupuoleen katsomatta. He olivat ensi sijassa kiinalaisen vallankumouksen toteuttajia, jolloin heidän pyhien tehtävänsä oli uudistaa Kiina Maon ajatusten mukaisesti ja tarvittaessa sotien. Tässä suhteessa Mao erosi myös klassisesta marxilaisesta lähtökohdasta, joka korosti kansainvälistä vallankumousta osana kommunistisen liikkeen voittokulkua. Maolle oli kaikkein tärkeintä kiinalaisen yhteiskun-

7 On kyseenalaista, tiesikö Mao käyttävänsä kuulua lausetta Carl Phillip Gottfried von Clausewitzin teoksesta *Vom Kriege* (1832). Toisaalta tämä lause ei ole myöskään yksittäinen erikoistapaus, sillä Maolla oli tapana lainata lauseita esimerkiksi Leninin teoksista ilman sen syvempää pohdiskelua siitä, mihin ne itse asiassa viittasivat (ks. Kauppinen 2006, 59–60).

nan täydellinen vallankumouksellistaminen, jonka johtavina periaatteina toimivat nationalismi ja ennen kaikkea kiinalaisten itsensä muokkaaminen ”samanmielisiksi”. Tämän prosessin saavuttaminen vapauttaisi Kiinan täyttämään potentiaali ja historiallinen oikeutus, jotka sille kiistatta Maon mukaan kuuluivat.

Yksi marxilaisen ideologian kiinalaistamisen tulos oli Maon ajatusten nostaminen perinteisen marxismi-leninistisen ideologian rinnalle ja lopulta sen ohi merkittävimmäksi poliittiseksi dogmiksi. Koko kommunistisen liikkeen ideologian kiinalaistaminen loi samalla pohjan myytille kiinalaisen marxismi-leninismien voittamattomuudesta. Mao nosti koko kansan poliittisen toiminnan keskiöön; näin Kiinan kansallinen perintö ja historia sulautuivat osaksi kommunistista liikettä Maon luoman tulkinnan mukaan (ks. Wylie 1979, 474). Kiinalaistunut marxismi-leninismi (tai ”maoismi”) tulkitsi siis historiaa omien romanttisten käsitystensä kautta, mystifioiden menneitä sankareita ja antaen epämieluisille historiallisille tarinoille anti-sankarin kasvot. Historian tulkitsijasta eli Maosta itsestään tuli myyttinen hahmo, koska juuri hänen toimintansa oli paljastanut menneen ajan suuret vääryydet. Kollektiivisesti ajateltuna Maosta muodostui historiallinen määritelmä hyvälle ja oikeudenmukaiselle, kaikkien kiinalaisten yhteinen sankari.

Maon rooli nyky-Kiinassa

Nyky-Kiinassa Maon rooli on muuttunut, mutta ”suuri ruorimies” ei ole unohtunut tai jäänyt vaille merkitystä. Maosta onkin tullut kansallinen symboli, joka edustaa KKP:lle sen ideologista perintöä, ja Kiinan kansalle omanarvontunnon ja kulttuurisen perinnön palauttamista merkittäväksi tekijäksi. Näin Maolla on Kiinassa eräänlainen kaksoisrooli: hänen luomansa ideologinen järjestelmä eli kiinalainen sosialismi toimii sekä kaanonina että myyttinä, KKP:n legitimizeettiiä korostavana tekijänä, jolla perustellaan yhä maassa tehtäviä poliittisia päätöksiä (ks. Kauppinen 2007). Koska Kiina muuttuu yhteiskuntana äärettömän nopeasti ja kansallisten kasvuponnistus-

ten tieltä on uhrattava esteitä, esiintyy Mao tällaisessa yhteiskunnassa edelleen tasapainottavana ja ”samanmielisyyttä” korostavana tekijänä. Mao siis pitää kansakuntaa tietyllä tapaa yhdessä ja antaa nyky-Kiinalle historiallisen mallin uhrautumisesta Kiinan kansan puolesta.

Maosta on toisaalta tullut myös merkittävä väylä kritikoida Kiinan nykyistä hallintoa. Erään sanonnan mukaan Mao loi Kiinaan ”rautaisen riisikupin” (*tiefanwan*)⁸, Deng Xiaoping löi siihen särön ja Jiang Zemin rikkoi kupin pohjan lopullisesti. Tällä viitataan lähinnä varmoina työpaikkoina pidettyjen valtionyritysten lakkauttamisiin saastuttavina ja tehottomina, mikä on jättänyt lukemattomat ihmiset vaille virallista toimeentuloa. Samalla tavalla Maosta on tullut monille ihmisille eräänlainen suojeluspyhimys, joka suojelee erilaisilta onnettomuuksilta ja sairauksilta. Tästä syystä esimerkiksi kiinalaisissa takseissa matkustavat ovat yleensä Maon erityisessä ”suojelussa”, sillä useissa takseissa riippuu Mao-medaljonki tuomassa hyvää onnea kantajalleen. KKP:n kannalta ongelmalliseksi on noussut Maon tekojen ja henkilökohtaisen historian mystifiointi sankarilliseksi tarinaksi. KKP:n on siten pakko pitäytyä Maon osin kuviteltuihinkin ominaisuuksiin omat arvonsa sitoneena koko kansan edustajana, jotta puolue olisi kansan silmissä vallan arvoinen.

Ei olekaan sattumaa, että Kiinan nykyinen presidentti Hu Jintao on korostanut ”harmonisen yhteiskunnan” (*hexie shehui*) käsitettä osana ”tieteellisen kehityksen” (*kexue fazhan guan*) ideaa, joka on KKP:n tämänhetkinen tulkinta Mao Zedongin ajatuksesta. Tällä tulkinnalla yhteiskunnallisesta kehityksestä pitkänä ja aikaa vievänä prosessina voidaan edelleen perustella harmonian säilyttämisen ja kansallisen edun nimissä niitä suuria ponnisteluja ja uhrauksia, joita Kiinassa talouskasvun eteen tehdään. Varjopuolena harmonisen yhteiskunnan korostamisessa on juuri kansallistune ja ”samanmielisyyttä”, jotka ovat vaivattomasti yhdistettävissä muuten rauhanomaiseen käsitteeseen;

8 Rautainen riisikuppi viittaa varmaan työhön ja toimeentuloon.

nationalismin ja ”kiinalaisuuden” korostaminen onkin KKP:n tapa vahvistaa omaa asemaansa ja väylä siirtää mahdolliset poliittiset erimielsyydet syrjään. Maon poliittiset periaatteet eivät ole periaatteessa kadonneet KKP:n poliittisesta toiminnasta minnekään, vaikka varsinainen vallankumouksellinen kamppailu on kuopattu Suuren proletaarisen vallankumouksen yhteydessä vuonna 1976. Tämänkaltaisen kampanjoinnin varjopuolena saattaakin tulevaisuudessa olla yhä enenevässä määrin nationalistisella pohjalta olevat poliittiset päätökset, jotka puolestaan edelleen KKP:n kohdentamina määräävät Kiinan kiväärinpiipun suunnan.

KIRJALLISUUTTA

- Fairbank, John King (1993): ”Thought Reform in China”. Teoksessa Neil J. Kressel (toim.), *Political Psychology*. Paragon House: New York, 241–45.
- Frye, Northrop (1973): *Anatomy of Criticism. Four Essays*. Princeton University Press: New Jersey.

- Kampen, Thomas (1989): ”Wang Jiaxiang, Mao Zedong and the ‘Triumph of Mao Zedong Thought’ (1935–1945)”. *Modern Asia Studies*, vol. 23, No. 4, 705–727.
- Kauppinen, Marko (2006): *Canon vs. Charisma. ”Maoism” as an Ideological Construction*. Jyväskylä University Press: Jyväskylä.
- Kauppinen, Marko (2007): ”Maoism: ideologia vai myytti?”. *Politiikka* 1/2007, 52–54.
- Knight, Nick (1980): ”Mao Zedong’s *On Contradiction* and *On Practice*: Pre-Liberation Texts”. *The China Quarterly*, No. 84, 642–668.
- Li, Kwok-sing (1995): *A Glossary of Political Terms of the People’s Republic of China*. The Chinese University Press: Hong Kong.
- Lifton, Robert Jay (1967): *Thought Reform and the Psychology of Totalism*. Penquin Books: London.
- Mao Zedong (1969): *Mao Zedong Xuanji*. Renmin chubanshe: Beijing.
- Mao Zedong (1999): *Mao Zedong shi ci (Mao Zedong Poems)*. Foreign Languages Press: Beijing.
- Wylie, Raymond F. (1979): ”Mao Tse-Tung, Chèn Po-ta and the ‘Sinification of Marxism’ 1936–1938”. *The China Quarterly*, No. 79, 447–480.
- Zhang, Shu Guang (1995): *Mao’s Military Romanticism. China and the Korean War, 1950–1953*. University Press of Kansas: Lawrence.

Kirjoittaja on yhteiskuntatieteiden tohtori ja vapaa tutkija.